

Matej Runjak, član uprave SDH, pristojen za
privatizacijo, in predsednik vlade Miro Cerar
na mednarodni razvojni konferenci »FDI
Summit Slovenia 2014« 22. oktobra 2014 na
Ekonomski fakulteti v Ljubljani / Foto: Borut Krajnc

DEALER OF THE YEAR*

* PRODAJALEC LETA

Matej Runjak, človek, ki smo mu zaupali
razprodajo državnega premoženja

Piše: Borut Mekina

Matej Runjak, član uprave Slovenskega državnega holdinga (SDH), pristojen za postopke privatizacije, bi moral po zakonu imeti vsaj deset let vodstvenih izkušenj. Pri čemer bi moral v preteklosti »dosegati dobre primerljive rezultate«, piše v zakonu o SDH. Francosko SDH, Agence des participations de l'État, eno najuglednejših na svetu, vodi recimo Regis Turrini. Turrini ima dva magisterija, in sicer iz prava in moderne francoske literature. Tako kot preostali člani uprave ima tudi on več kot dvajset let izkušenj na visokih, direktorskih položajih, ki jih je začel zasedati po letu 1995. Runjak pa ima deset let izkušenj zgolj ob predpostavki, da je postal vrhunski vodstveni delavec že naslednji dan po diplomi, tako da je preskočil obdobje pripravnštva.

Strokovnjak

Runjak je diplomiral leta 2002 na ljubljanski ekonomski fakulteti iz »Varčevanja za pokojnino«, pri čemer ima njegova diploma 18 virov, od tega zgolj štiri knjige. Sodeč po življenjepisju naj bi takoj za tem postal »vodja« financ v Vegradovi podružnici v Nemčiji, nato vodstveni delavec v borznoposredniški hiši Poteza in potem vodstveni delavec v frankfurtski izpostavi NLB. Vse to so podjetja, ki so medtem že šla v stečaj. Toliko o »dobrih rezultatih«. Verjetno je zato Runjak, s pomočjo politike in svojega prijatelja Janeza Šušteršiča, leta 2012 presedlal v državno upravo, kjer je sprva postal generalni direktor direktorata za javno premoženje na finančnem ministrstvu, nato pa član uprave v SDH, kjer je zdaj glavni odgovorni za postopke privatizacije.

Slovenska privatizacija ni abstrakten proces, ima ime in priimek. Vodi jo Matej Runjak, in to tisti Matej Runjak, ki se je junija leta 2012 na sporen način okoristil z nakupom Telekomovih delnic. Še kot zaposleni na ministrstvu je Runjak vedel za ključno informacijo, in sicer kdaj bo država začela postopke privatizacije Telekoma, a je

delnice kupil 50 minut po tem, ko je bila ta ključna informacija objavljena na internetu. Zaradi tega formalno ni kršil zakona, kot je kasneje ugotovila protikorupcijska komisija, ki pa je vendarle zaznala okoliščine, »ki predstavljajo tveganje za nastanek nasprotja interesov«. Runjak je kupil za skoraj 21 tisoč evrov delnic, cena delnice je bila tedaj 70 evrov. Trenutno je ena delnica Telekoma vredna 152 evrov. Po tem je postal član uprave SDH, pristojen za privatizacijo.

To so standardi, na katere smo pristali. Runjak je bil odgovoren za prodajo Aerodroma Ljubljana in bil je tisti, ki je vodil konzorcij prodajalcev Heliosa avstrijskemu podjetju Ring, ki je z Ringom sklepal pogodbo o »zaščiti« delavcev. Helios je prodal tako, da so se lahko ta mesec v Ringu pohvalili, češ da so v Londonu prejel nagrado »Deal Of The Year« za najboljši prevzem v Evropi, v kategoriji transakcij od 100 milijonov do milijarde dolarjev. Tudi pri prodaji Aerodroma se je Runjak doma pohvalil, češ da je dosegel »izjemno visoko ceno«. A je tiskovna agencija Reuters nekaj dni kasneje navedla mnenje analitika Dirka Schlampa iz banke DZ, ki je dejal, da je v primeru privatizacije Brnika t. i. mnogokratnik EBITDA »tipičen za ta sektor«.

Runjak je svojo vlogo odigral tudi v sagi »Mercator«. Potem ko so ugledni slovenski ekonomisti, recimo dr. Velimir Bole iz EIPF, v svojih analizah in izračunih dokazovali, da bo prodaja Mercatorja pogubna za slovensko gospodarstvo, tudi za banke – kar se zdaj, ko je začel novi lastnik Agrokor pritiskati na slovenske dobavitelje, že dogaja – je vlada julija prosila SDH za oceno tveganj pri privatizaciji Mercatorja. Morda v še zadnjem poskusu, da bi transakcijo preprečila. Runjak, katerega ekspertiza ni primerljiva z Boletovo, je v »analizi«, ki smo jo v uredništvu Mladine imeli priložnost videti, zapisal, da država Mercator mora prodati, sicer bo to »odmevalo po mednarodnih finančnih trgih«. In pa, da naj bi potem prišlo »do zastoja pri privatizaciji« in podražitve zadolževanja Slovenije.

Globina ideologije, v katero smo padli, pa se kaže prav v podobi Runjaka, še pred nekaj leti borznega posrednika, ki smo mu v času krize zaupali razprodajo države.

Veselite ob prodaji ljubljanskega Aerodroma 5. septembra 2014. Levo delegacija nemškega Fraporta, desno Matej Pirc in Matej Runjak, člana uprave SDH. / Foto: Borut Krajnc

Močnejši od vlade?

Vsi lahko verjamemo Boletu, dr. Jožetu Mencingerju, dr. Janezu Prašnikarju, dr. Mojmirju Mraku, ki nasprotujejo razprodajam državnih podjetij, a vlada ves čas verjame Runjaku, ki zna vlado celo premagati. Njegovo ime izpostavljamo, ker je očitno vlada proti njemu nemočna. Ko je julija letos vlada SDH ukazala, da mora do nadaljnjega zaustaviti vse privatizacijske postopke, so v SDH nacionalni interes vzeli kar v svoje roke in vlado obtožili, da se igra s kredibilnostjo Slovenije, s tem ko ne spoštuje korporativnih načel. Matej Pirc in Matej Runjak, člana uprave SDH, sta potem naročila pravna mnenja, s katerimi sta dokazovala, da je vladni sklep nezakonit. Nato pa sta zagrozila, da bosta proti vladi vložila še tožbo, če ta sklepa ne razveljavi. In je vlada stisnila rep med noge.

Ko smo pred mesecem dni Runjaka in Pirca obiskali na sedežu SDH, sta se v odgovorih na naša vprašanja sklicevala na odločitve parlamenta in vlade. Bila naj bi, skratka, zgolj izvrševalca ukazov, legalista, ki se ravna po načelih korporativne etike. Če kdo meni, da bi morala SDH ravnati drugače, naj sprejme ustrezne sklepe, sta ponavljala. A je bilo že tedaj očitno, da zгода s slovensko

privatizacijo ni tako enostavna. Parlament se je z zadnjim privatizacijskim seznamom 15 podjetij na svoji seji ukvarjal zgolj eno uro, ministrstvo za finance, ki bi moralo na začetku tega leta pripraviti strategijo upravljanja kapitalskih naložb, je zadnjo strategijo zaradi časovne stiske preplonkalo iz dve leti stare, prejšnje verzije. Zdaj se financarji ukvarjajo predvsem z rebalansi, medtem ko se predsednik vlade Miro Cerar mudi na protokolarnih obiskih in ostaja pri načelnem stališču, da bi »zaustavitev privatizacije pomenila resno spremembo v naših prizadevanjih za nadaljnjo krepitev gospodarskega okrevanja, pomenila bi resen dvom, da sploh s čim mislimo resno«, kot je dejal ta teden v državnem svetu.

A kdo dejansko vodi proces privatizacije, se je jasno pokazalo že v primeru Aerodroma. Z Aerodromom se država dejansko ni ukvarjala. Ker je zaradi nenavadne zakonodaje izgubila glasovalne pravice na skupščinah družbe, so odločitve dejansko sprejemali mali delničarji; domači skladi, tudi tisti, ki so del finančne skupine Alta. Alta je tista finančna skupina, ki v zadnjih letih organizira investicijske konference v Sloveniji, svetuje in služi na račun privatizacijskih procesov. Če kdo misli, da je kriza, krize ni za Alto. Samo v prvih

treh mesecih tega leta so se jim čisti prihodki od prodaje povečali za 50 odstotkov, in sicer »iz naslova realizacij večjih projektov v okviru korporativnih financ«. Del Alte je od leta 2009 tudi borznoposredniška družba Poteza, iz katere prihaja Runjak. Ta lastnikom Alte seveda ni »nagajal«. Ni recimo vlagal obljubljenih izpodbojnih tožb na odločitve skupščine Aerodroma.

Sodelavec JP Morgana

Najbolj nazoren pa je primer Darsa. Podlaga za privatizacijo slovenskega avtocestnega križa, o kateri smo pisali v prejšnji številki Mladine, so bili predlogi, ki so jih pripravili v ameriški finančni korporaciji JP Morgan. Ta teden smo izvedeli, da so predstavniki te ameriške družbe svojo komercialno ponudbo predali bivšemu ministru Urošu Čuferju na eni od investicijskih konferenc leta 2013. Uroš Čufer, ki prejšnji teden za komentar ni bil dosegljiv, je nato pisni izvod ponudbe predal SDH oziroma Slovenski odškodninski družbi (SOD), kjer jo je v roke dobil Matej Runjak. In Matej Runjak je potem pripravil »uradno« analizo z naslovom »Predlog nadaljnjega razvoja Dars«, v kateri je vladi ponudil ugotovitve J. P. Morgana in za najboljšega

Privatizacijo vodi Matej Runjak, kljub temu da se je ob tem na sporen način okoristil z nakupom Telekomovih delnic. To so standardi, na katere smo pristali.

izmed scenarijev predlagal »scenarij privatizacije«. Tako so se v naslednjem koraku ministrstva in vladne službe tudi uradno začeli ukvarjati s pripravami na obliko privatizacije Darsa, kot so si jo zamislili v ameriški korporaciji.

To je približno rekonstrukcija sosledja dogodkov, ki so pripeljali do tega, da je privatizacija Darsa postala resna, uradna politika. Izhodišče so bile sugestije ameriške multinacionalke, posledica pa, da je bila leta 2014 ustanovljena posebna delovna skupina »DARS«, ki jo vodi Runjak in ki je začela v skladu z osnovno idejo načrtovati pripravljalne ukrepe. Matej Čepļjenik, podsekretar v sektorju za upravljanje javnega premoženja na ministrstvu za finance, Darja Kocjan, generalna direktorica direktorata za infrastrukturo na infrastrukturnem ministrstvu, in Anita Goršek, sekretarka v omenjenem ministrstvu, že pripravljajo predlog koncesijske pogodbe z »novim investitorjem«, vladne službe popisujejo premoženje Darsa, na novo kategorizirajo cestninske in necestninske ceste ter rešujejo problem kreditnih pogodb. V skoraj polovici teh pogodb je recimo določeno, da mora Dars ostati v lasti države. A je v pripravi že nov, krovni zakon o poroštvi, ki utegne to oviro odpraviti.

Toda delovanje te skupine, ki si je oktobra, po prišegi vlade Mira Cerarja, zastavila nove naloge in roke za izvršitev, je nezakonito. Iz SDH so nam ta teden odgovorili, češ da je vlada »sprejela sklep, s katerim je pooblastila SDH (takrat še SOD), da prouči možnosti nadaljnjega razvoja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji, d. d., (DARS, d. d.) z namenom zagotovitve optimalnega izvajanja koncesije za gradnjo, upravljanje in vzdrževanje avtocest«. Omenjeni sklep vlade, sprejet 10. oktobra lani, smo si na Mladini pridobili, a iz njega izhaja, da se mu je rok iztekel že 31. 12. 2013. Pa četudi bi sklep vlade obstajal, je letos začela veljati nova velja zakona o SDH, ki v drugem odstavku 84. člena upravi SDH od sredine tega leta izrecno prepoveduje »razpolaganje« z vsem premoženjem, o katerem parlament še ni odločil. Ker pa Darsa (še) ni na privatizacijskem seznamu, kakršnikoli pripravljalni sestanki na temo njegove privatizacije niso zakoniti.

Močnejši od zakona

S to interpretacijo se strinja tudi dr. Borut Bratina, predstojnik Inštituta in katedre

Trojanski konj JP Morgana

Dokument, ki so ga v ameriški multinacionalki s pomočjo Runjaka spravili v vlado

ZADEVA: Predlog nadaljnjega razvoja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d.

Spoštovani,

prejeli smo sklep št. 37100-5/2013/4 z dne 10. 10. 2013, na podlagi katerega nas pooblašate, da proučimo vse alternativne možnosti nadaljnjega razvoja družbe DARS d. d. z namenom zagotovitve optimalnega izvajanja koncesije za gradnjo, upravljanje in vzdrževanje avtocest.

Slovenska odškodninska družba d. d. kot aktivni upravljalec premoženja posebno skrb namenja naložbi, ki jo ima Republika Slovenija v družbi DARS d. d. V tem smislu so bili izdelani različni predlogi, pri čemer je bilo osnovno vodilo pri njihovi presoji tako zagotavljanje ustreznega upravljanja z dolgom družbe kakor tudi zagotavljanje nadaljnjega financiranja investicij in vzdrževanja avtocest. Slovenska odškodninska družba d. d. je zato v sodelovanju s finančnimi svetovalci na podlagi ocene prednosti in slabosti posameznih variant ter ob upoštevanju finančnih učinkov, ki jih imajo posamezne variante na proračun Republike Slovenije ocenila, da je za družbo najprimernejši

scenarij privatizacije t. im. - Koncesija z »up-front« odplačilom dolga, kjer si investitor samostojno pripravi finančni aranžma.

Slednje utemeljujemo z oceno vrednosti družbe DARS d. d. in koncesije, ki jo je bodoči koncesionar dolžan plačati Republiki Sloveniji in sicer:

1. na podlagi te ocene se z doseženo vrednostjo družbe odplača celoten dolg družbe, razlika med vrednostjo družbe in njenim dolgom pa se vplača v proračun;
2. glede na to, da je dolg družbe zavarovan z državnim poroštvom in ker se z vnaprejšnjim plačilom kupnine dolg družbe v celoti poplača, je tudi Republika Slovenija popolnoma brez izpostavljenosti v obliki poroštva in nima nobenih obveznosti do družbe;
3. novi koncesionar je dolžan nadalje investirati in vzdrževati avtoceste;
4. novi koncesionar je dolžan Republiki Sloveniji plačati/plačevati koncesnino.

Na podlagi pridobljenih ocen vrednotenja bi vrednost za Republiko Slovenijo, to je neto sedanja vrednost družbe in koncesije, zmanjšana za vrednost dolga znašala 720 - 1.000 mio EUR.¹ Ob predpostavkah rasti prihodkov v skladu z inflacijo, stroškov in investicij po stopnji 2 %, pa bi vrednost za Republiko Slovenijo znašala 1.000 - 1.500 mio EUR.²

To je prva stran dokumenta z naslovom »Predlog nadaljnjega razvoja Dars«, pod katerim je podpisan Runjak. Po naših informacijah so predstavniki ameriške finančne korporacije JP Morgan svojo komercialno ponudbo predali bivšemu ministru Urošu Čuferju na eni od investicijskih konferenc leta 2013. Uroš Čufer je nato pisni izvod ponudbe predal SDH oziroma Slovenski odškodninski

družbi (SOD), kjer jo je v roke dobil Matej Runjak. Runjak pa je potem pripravil »uradno« slovensko analizo, prek katere je vladi predstavil ugotovitve JP Morgana in za najboljšega izmed scenarijev predlagal »scenarij privatizacije«. Tako so se ministrstva in vladne službe tudi uradno začeli ukvarjati s pripravami na obliko privatizacije Darsa, kot so si jo zamislili v ameriški korporaciji.

za gospodarsko pravo z mariborske ekonomsko-poslovne fakultete, ki je nekoč vodil akreditacijsko komisijo v Agenciji za upravljanje kapitalskih naložb države (AUKN). »Pričakovati je, da se bodo v SDH sedaj

izgovarjali na formalnosti. Češ da v tej fazi še ne sprejemajo sklepov ali odločitev, ki bi imeli dokončni značaj. Je pa dejstvo, da SDH, dokler ni sprejeta strategija na nivoju države, ne sme voditi nobenih novih privatizacijskih postopkov,«

Kobilice

Podjetje, ki bi rado svetovalo pri slovenski privatizaciji, je v Londonu zavozilo oskrbo s pitno vodo

Macquarie Group, avstralska finančna skupina, ki se je to leto pri infrastrukturnem ministru Samu Omerzelu in predsednici vlade Alenki Bratušek zanimala za različne infrastrukturne projekte, med drugim tudi za izdelavo analiz glede privatizacijskih projektov v Sloveniji, v Veliki Britaniji zelo dobro poznajo. Gre za skupino, ki je sodelovala pri tako imenovanem prvem valu privatizacije v Angliji. Leta 1989 ji je namreč vlada Margaret Thatcher prek koncesije prodala londonsko javno podjetje za oskrbo s pitno vodo Thames Water.

Leta 1989 so v Veliki Britaniji obljubljali čudeže. Privatizacija prej državnih podjetij naj bi spodbudila nov investicijski cikel, upravljanje naj bi prevzeli dinamični, učinkoviti menedžerji, lastništvo pa naj bi se »demokratiziralo« med ljudi. V več analizah, ki so jih letos objavili angleški mediji, so ekonomisti ugotovili, da se nič od tega ni zgodilo. Lastništvo Thames Water je danes vpeto v nepregledno mrežo podjetij, ki se konča na Kajmanskih otokih, cena oskrbe s pitno vodo se je dvignila za tretjino, skupina Macquarie pa je odpustila dve tretjini zaposlenih in povečala zadolženost podjetja za 100 odstotkov.

Tudi Slovenija ima podobno izkušnjo. Leta 1998 je v Mariboru podjetje Aquasystems, katerega najpomembnejši deležniki so francoske multinacionalke, zgradilo čistilno napravo. Šlo je za prvi projekt javno-zasebnega partnerstva v državi.

Rezultat tega projekta je danes viden že na prvi pogled. Podjetje je lansko leto končalo z rekordnim dobičkom v višini 3,8 milijona evrov, cena čiščenja komunalnih voda v Mariboru pa je za 350 odstotkov višja kot v Ljubljani, kjer te dejavnosti niso privatizirali. Pri čemer se v primeru Maribora niti ne upošteva še približno 6 milijonov evrov, ki jih je mestna občina morala plačati podjetju Aquasystems zaradi slabo napisane koncesijske pogodbe.

Dr. Jan Žan Oplotnik, ki je bil leta 2006 v imenu občine vključen v pogajanja za rešitev nastalih problemov pravi, da je bil v primeru Maribora ključen problem preveč ohlapno sestavljena koncesijska pogodba, v kateri tveganja niso bila enakomerno razdeljena med javni in zasebni sektor. V zadnjem času predvsem občine podeljujejo veliko koncesij za razne čistilne naprave, dobavo vode, odvoz smeti, vzdrževanje lokalnih cest, gradnjo javnih objektov, parkirišč, tržnic ... V teoriji je mogoče napisati dobro pogodbo, a »pri 212 občinah je ogromno kadrovske podhranjenosti in premalo znanja, da bi lahko vsi enakovredno parirali zasebnim korporacijam,« pravi Oplotnik.

Trend v svetu je sicer obraten kot v Sloveniji. V zadnjih letih se po podatkih OECD privatizirane javne storitve počasi umikajo nazaj pod javni nadzor. V času po krizi je denimo Nemčija ukinila več kot sto koncesij, podeljenih na področju energetike. x

pravi. Tudi nadaljnja pojasnila SDH, ki smo jih dobili, češ da kot »aktivni upravitelj državnega premoženja iščejo možne rešitve za nadaljnji razvoj družbe DARS, d. d.«, s tem, ko usmerjajo delo zaposlenih na ministrstvu za infrastrukturo in finance, so v nasprotju z zakonodajo, opozarja Bratina. »Če namreč SDH kakorkoli vpliva na regulativno, torej na ministrstva, je to v absolutnem nasprotju z bistvom zakona o SDH in smernicami OECD glede korporativnega upravljanja, ker je posebej rečeno, da se morata regulativna funkcija in upravljavka ločiti. Ministrstva imajo svoje ljudi in službe, ki so pristojne za politike, to ni pristojnost SDH,« dodaja Bratina.

Očitno je, da lahko »korporativna načela« krši le tisti, ki ima pomisleke glede privatizacije. Ko je letos poleti vlada ukazala začasno zaustavitev teh postopkov, je zavladala panika. Vlada naj bi kršila smernice OECD, napovedane so bile tožbe, protestirali so v gospodarski zbornici, minister Uroš Čufer pa je dejanje označil kot predvolilno histerijo. Sedaj, ko zakon krši SDH, ki se že povsem očitno vpleta v delo vlade in samovoljno začenja nove postopke privatizacije, pa problema ni. Predsednik vlade Miro Cerar pravi, da se v delovanje SDH ne bo vmešaval, češ da gre za neodvisno institucijo, medtem pa v SDH, v internih dokumentih, pod katerimi je podpisan Runjak, že računajo, da bi lahko Slovenija Dars prodala za skupaj 4,4 milijarde evrov. Mimogrede, po analizi ekonomista dr. Jana Žana Oplotnika nas je gradnja avtocest, brez stroškov financiranja, stala okoli 6,3 milijarde evrov.

Proces slovenske privatizacije je proces manipulacije, katere režijo si plačujejo sami. Trdoživost in globina ideologije, v katero smo padli, pa se kaže prav v podobi Mateja Runjaka, ki smo mu v času krize zapuili razprodajo države. Za v prihodnje sedaj v SDH napovedujejo strokovno proučitev »možnosti nadaljnjega razvoja Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji, d. d., (DARS, d. d.)«, pri čemer je interes že izkazala avstralska finančna skupina Macquarie, ki ima v lasti več koncesij po svetu in ki na žalost prebivalcev upravlja tudi oskrbo vode v Londonu. Verjetno ni pričakovati, da bodo takšne finančne skupine ugotovile, da mora javna infrastruktura ostati v državni lasti. Ne, seveda ne. Ali kot sta letos poleti na sestanku pri bivšem infrastrukturnem ministru Samu Omerzelu dejala predstavnika skupine Macquarie: »Postopek priprave na prodajo mora biti temeljit in po potrebi daljši, sama prodaja pa hitra in transparentna ...«, javnosti pa mora biti predstavljena »dobra zgodba okrog prodaje«.

Ugotovitve takšnih analiz so torej značne že vnaprej. Nas pa čakajo samo »dobre zgodbe«. x